

2014 Rhif 2235 (Cy. 217)

ADDYSG, CYMRU

Gorchymyn Esgobaeth Tyddewi
(Gwaddolion Addysgol) (Ysgol yr
Eglwys yng Nghymru
Llangennech) (Cymru) 2014

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Mae'r Gorchymyn hwn yn penodi Ymddiriedolaeth Esgobaethol Tyddewi yn ymddiriedolwr ar waddol y sefydliad addysgol a elwir yn Sefydliad Ysgol Llangennech ac mae'n gwneud darpariaeth newydd ynghylch defnyddio'r gwaddol hwnnw. Mae'n creu dwy ymddiriedolaeth ar wahân, a elwir yn eu tro yn Gronfa'r Ysgol a'r Gronfa Addysg Grefyddol, ac mae'n rhannu asedau'r Sefydliad rhyngddynt.

Mae Cronfa'r Ysgol yn cael ei sefydlu o dan yr ymddiriedolaethau statudol unffurf fel a nodir yn yr Atodlen, er budd ysgolion gwirfoddol ac ysgolion sefydledig yr Eglwys yng Nghymru yn yr Esgobaeth.

Mae'r Gronfa Addysg Grefyddol yn cael ei sefydlu at y diben o ddarparu addysg grefyddol yn unol ag athrawiaethau'r Eglwys yng Nghymru o fewn y plwyf y lleolwyd yr ysgol ynddo.

Mae'r Gorchymyn hefyd yn diddymu'r hawliau y mae gan unrhyw berson hawl iddynt o dan unrhyw ymddiriedolaeth a gododd yn rhinwedd adran 1 o Ddeddf Dychwelyd Safleoedd 1987, o ran y gwaddol.

2014 Rhif 2235 (Cy. 217)

ADDYSG, CYMRU

**Gorchymyn Esgobaeth Tyddewi
(Gwaddolion Addysgol) (Ysgol yr
Eglwys yng Nghymru
Llangennech) (Cymru) 2014**

Gwnaed

20 Awst 2014

Yn dod i rym

1 Hydref 2014

Dangoswyd er bodd Gweinidogion Cymru fod y Gwaddol yn cael neu wedi cael ei ddal mewn cysylltiad â darparu addysg grefyddol yn unol â daliadau'r Eglwys yng Nghymru mewn ysgol wirfoddol o fewn ystyr adran 32 o Ddeddf Addysg 1996⁽¹⁾, y mae ei mangre wedi peidio â chael ei defnyddio at ddibenion ysgol o'r fath.

Mae cais am Orchymyn sy'n gwneud darpariaeth newydd ar gyfer defnyddio'r Gwaddol wedi ei wneud i Weinidogion Cymru gan yr Ymddiriedolaeth Esgobaethol, ac mae'n ymddangos i Weinidogion Cymru mai'r corff hwnnw yw awdurdod priodol yr Eglwys yng Nghymru at y diben hwnnw.

Mae hysbysiad am y Gorchymyn arfaethedig ac am hawl personau sydd â buddiant i wneud sylwadau wedi ei roi'n unol â darpariaethau adran 555 o Ddeddf Addysg 1996.

Mae sylwadau a wnaed ar y Gorchymyn arfaethedig gan bersonau sydd â buddiant wedi cael eu hystyried.

Mae asedau'r Sefydliad yn cynnwys £162,710.00, sef enillion net gwerthiant mangre'r hen ysgol a thŷ'r ysgol sydd yn y weithred Sefydlu a hefyd unrhyw incwm

---

(1) 1996 p.56. Mae'r adran hon wedi ei diddymu ers hynny gan baragraff 69 o Atodlen 30 ac Atodlen 31 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (p.31).

sy'n deillio o'r asedau hynny cyn i'r Gorchymyn hwn ddod i rym.

Yn rhinwedd adran 1 o Ddeddf Dychwelyd Safleoedd 1987⁽¹⁾ ("Deddf 1987") mae ymddiriedolaeth wedi codi neu y gall fod wedi codi mewn perthynas â safle'r hyn a ddaeth yn safle'r ysgol a thŷ'r ysgol uchod sydd yn y weithred Sefydlu. Mae Gweinidogion Cymru wedi eu bodloni bod pob cam rhesymol ymarferol wedi ei gymryd i ddod o hyd i unrhyw berson y mae hawl ganddo, neu y gall gael hawl, fel buddiolwr o dan yr ymddiriedolaeth honno ac nad oes hawliad gan unrhyw berson o'r fath sy'n dod o fewn darpariaethau adran 5(2)(a) o Ddeddf 1987.

Mae Gweinidogion Cymru drwy arfer y pwerau a roddwyd i'r Ysgrifennydd Gwladol gan adrannau 554 a 556 o Ddeddf Addysg 1996⁽²⁾ ac adran 5 o Ddeddf Dychwelyd Safleoedd 1987⁽³⁾ ac a freiniwyd bellach ynddynt hwy, yn gwneud y Gorchymyn a ganlyn:

Enwi, cychwyn a chymhwysu

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Esgobaeth Tyddewi (Gwaddolion Addysgol) (Ysgol yr Eglwys yng Nghymru Llangennech) (Cymru) 2014 a daw i rym ar 1 Hydref 2014.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys o ran Cymru.

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall—

-
- (1) 1987 p.15.
- (2) 1996 p.56. Amnewidiwyd adran 554(1) gan baragraff 168(2) o Atodlen 30 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998 (p.15). Amnewidiwyd adran 554(3)(a) gan baragraff 168(3) o Atodlen 30 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998. Diwygiwyd adran 554(3)(b) gan baragraff 168(3)(b) o Atodlen 30 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998. Diwygiwyd adran 556(2)(a) gan baragraff 169(a) o Atodlen 30 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998. Diwygiwyd adran 556(2)(b) gan baragraff 169(b) o Atodlen 30 i Ddeddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998. Cafodd swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan adrannau 554 a 556 o Ddeddf Addysg 1996 eu trosglwyddo i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672) ac yna i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32).
- (3) 1987 p.15. Trosglwyddwyd swyddogaethau'r Ysgrifennydd Gwladol o dan yr adran hon i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999 (O.S. 1999/672) ac yna i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32).

ystyr “asedau'r Sefydliad” (*“the Foundation assets”*) yw'r asedau sydd ar hyn o bryd yn cynrychioli'r Gwaddol;

ystyr “Cronfa'r Ysgol” (*“the School Fund”*) yw'r gronfa ysgol a sefydlir gan erthygl 5(a);

ystyr “yr Esgobaeth” (*“the Diocese”*) yw Esgobaeth Tyddewi ac mae “yr Ymddiriedolaeth Esgobaethol” (*“the Diocesan Trust”*) i'w ddehongli'n unol â hynny;

ystyr “y Gwaddol” (*“the Endowment”*) yw'r gwaddol sydd yn y weithred Sefydlu;

ystyr “y Sefydliad” (*“the Foundation”*) yw'r sefydliad addysgol o'r enw Sefydliad Llangennech a sefydlwyd drwy'r weithred Sefydlu;

mae i “ysgol sefydledig” yr un ystyr â *“foundation school”* yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998(1);

mae i “ysgol wirfoddol” yr un ystyr â *“voluntary school”* yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998; ac

ystyr “y weithred Sefydlu” (*“the Founding deed”*) yw'r weithred a wnaed ar 4 Ebrill 1850 rhwng (1) Edward Rose Tunno a (2) Syr Robert Fitzgwygram a (3) Gweinidog a Wardeiniaid Eglwys Plwyf Llangennech yn Sir Gaerfyrddin.

Diddymu Hawliau o dan Ymddiriedolaeth Deddf Dychwelyd Safleoedd

3. Diddymir gan y Gorchymyn hwn hawliau unrhyw berson y mae hawl ganddo neu y gall gael hawl fel buddiolwr o dan yr ymddiriedolaeth sydd wedi codi neu a all fod wedi codi yn rhinwedd adran 1 o Ddeddf Dychwelyd Safleoedd 1987 mewn cysylltiad â'r tir sydd yn y gwaddol.

Yr ymddiriedolwr a breinio

4.—(1) Mae'r Gorchymyn hwn yn penodi'r Ymddiriedolaeth Esgobaethol yn Ymddiriedolwr—

- (a) y Sefydliad,
- (b) asedau'r Sefydliad,
- (c) Cronfa'r Ysgol, a
- (d) y Gronfa Addysg Grefyddol.

(2) Mae'r holl gronfeydd sydd, yn union cyn dyddiad y Gorchymyn hwn, yn perthyn i'r Sefydliad neu sy'n cael eu dal mewn ymddiriedolaeth ar ei gyfer, neu ar gyfer unrhyw berson y mae hawl ganddo fel buddiolwr o dan ymddiriedolaeth sydd wedi codi o dan adran 1 o Ddeddf Dychwelyd Safleoedd 1987 (ac

---

(1) 1998 p.31.

eithrio unrhyw gronfeydd sydd eisoes yn cael eu dal gan yr Ymddiriedolaeth Esgobaethol) i'w trosglwyddo i'r Ymddiriedolaeth Esgobaethol, ac mae pob cam sy'n angenrheidiol at y diben hwnnw i'w gymryd gan unrhyw berson sy'n dal cronfeydd o'r fath.

Rhannu'r Asedau

5. Mae asedau'r Sefydliad i'w rhannu yn ddwy gronfa ymddiriedolaeth ar wahân, sef—

- (a) Cronfa'r Ysgol sy'n cynnwys 11/14 rhan o asedau'r Sefydliad, a
- (b) y Gronfa Addysg Grefyddol sy'n cynnwys 3/14 rhan o asedau'r Sefydliad.

Gweinyddu'r Sefydliad

6.—(1) Ar ôl talu unrhyw dreuliau gweinyddu, rhaid i'r Ymddiriedolaeth Esgobaethol roi cyfrif am y gyfran honno o gyfalaf ac incwm asedau'r Sefydliad sy'n cynrychioli'r Gronfa Addysg Grefyddol i Ficer, neu i Reithor, a Wardeiniaid Eglwys y plwyf yr oedd y Sefydliad wedi ei sefydlu ar ei gyfer i ddarparu addysg grefyddol.

(2) Mae pob Ficer, neu Reithor, a Wardeiniaid Eglwys y mae taliad yn cael ei wneud iddynt yn unol â darpariaethau'r paragraff blaenorol i'w gwneud yn ymddiriedolwyr y Gronfa Addysg Grefyddol a chaniateir iddynt gadw cyfalaf y gronfa a defnyddio'r incwm sy'n cronni o hynny, neu ddefnyddio'r cyfalaf o hynny, at ddibenion addysgol sy'n gysylltiedig â'r cyfrwy blwyf mewn cysylltiad â darparu addysg grefyddol yn unol â daliadau'r Eglwys yng Nghymru drwy gyfrwng Ysgol Sul neu fel arall.

(3) Mae'r Ymddiriedolaeth Esgobaethol i ddal Cronfa'r Ysgol ar yr ymddiriedolaethau statudol unffurf er budd ysgolion gwirfoddol neu ysgolion sefydledig yr Eglwys yng Nghymru o fewn yr Esgobaeth.

(4) Yn yr erthygl hon ystyr "ymddiriedolaethau statudol unffurf" ("*uniform statutory trusts*") yw'r ymddiriedolaethau a nodir yn yr Atodlen (sef yr ymddiriedolaethau statudol unffurf a nodir yn Atodlen 36 i Ddeddf Addysg 1996 fel y maent yn gymwys mewn perthynas â Chronfa'r Ysgol).

Cydgrynhoi

7. Caniateir i Gronfa'r Ysgol gael ei chydgrynhoi ag unrhyw waddol sydd eisoes yn bodoli ac sy'n cael ei ddal at y dibenion a bennir yn yr Atodlen.

Huw Lewis

Y Gweinidog Addysg a Sgiliau, un o Weinidogion
Cymru

20 Awst 2014

YR ATODLEN

1. Caiff yr Ymddiriedolaeth Esgobaethol, ar ôl iddi dalu unrhyw dreuliau a dynnwyd mewn cysylltiad â gweinyddu Cronfa'r Ysgol, ddefnyddio cyfalaf ac incwm y gronfa honno at unrhyw un o'r dibenion a ganlyn—

- (a) ar gyfer neu tuag at brynu safle ar gyfer mangre i unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth, neu ar gyfer codi, gwella neu ymestyn mangre o'r fath;
- (b) ar gyfer cynnal a chadw unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth;
- (c) ar gyfer neu tuag at brynu safle ar gyfer mangre i dŷ athro neu athrawes i'w ddefnyddio mewn cysylltiad ag unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth, neu ar gyfer codi, gwella neu ymestyn mangre o'r fath; a
- (d) ar gyfer cynnal a chadw tŷ athro neu athrawes i'w ddefnyddio mewn cysylltiad ag unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth.

2. Caiff yr Ymddiriedolaeth Esgobaethol hefyd, ar ôl iddi dalu unrhyw dreuliau a dynnwyd mewn cysylltiad â gweinyddu Cronfa'r Ysgol, ddefnyddio incwm y gronfa honno at unrhyw un o'r dibenion a ganlyn—

- (a) ar gyfer neu tuag at ddarparu cyngor, canllawiau ac adnoddau (gan gynnwys deunyddiau) mewn cysylltiad ag unrhyw fater sy'n gysylltiedig â rheolaeth unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth, neu mewn cysylltiad â'r addysg a ddarperir ynddi;
- (b) darparu gwasanaethau ar gyfer cynnal unrhyw arolygiad o unrhyw ysgol berthnasol yn yr Esgobaeth sy'n ofynnol gan Ran 1 o Ddeddf Addysg 2005(1); ac
- (c) talu'r gost o gyflogi staff neu gymryd staff ymlaen mewn cysylltiad â'r canlynol—
  - (i) defnyddio incwm Cronfa'r Ysgol at y naill neu'r llall o'r dibenion y cyfeiriwyd atynt yn is-baragraffau (a) a (b) uchod,
  - (ii) defnyddio cyfalaf neu incwm Cronfa'r Ysgol at unrhyw un o'r dibenion y cyfeiriwyd atynt ym mharagraff 1 uchod.

3. Ystyr “ysgol berthnasol” (“*relevant school*”) yw ysgol o'r math y cyfeiriwyd ati yn erthygl 6(3).